O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG‘LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
TIBBIYOT XODIMLARINING KASBIY MALAKASINI RIVOJLANTIRISH MARKAZI
RESPUBLIKA O‘RTA TIBBIYOT VA FARMASEVTIKA XODIMLARI MALAKASINI OSHIRISH VA ULARNI IXTISOSLASHTIRISH MARKAZI

Ro‘yxatga olindi: **№** Мшо - 197 **2025 yil «**23**»** may	**O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025 yil «19» maydagi 88-sonli Farmoni asosida tasdiqlandi**

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
UZLUKSIZ TIBBIY - FARMATSEVTIK
TA'LIMNI MUVOFIQLASHTIRUVCHI
KENGASH

Bilim sohasi: Sog‘liqni saqlash

“OILA SALOMATLIGI BO‘YICHA MAXSUS O‘QUV DASTURI” asosida

“TIBBIYOT BRIGADASI HAMSHIRASI” malaka oshirish gibrid kursi

o‘quv dasturi

(o‘qish muddati – 432 kredit, 3 oylik)

Toshkent 2025

Tuzuvchilar:

Salixodjayeva R.K. Musadjanova L.X.	Tibbiyot xodimlarining kasbiy malakasini rivojlantirish markazining “Oliy ma’lumotli tibbiyot hamshiralari” kafedrasi mudiri, t.f.n., dotsent Respublika o‘rta tibbiyot va farmasevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazi direktori, t.f.d. professor
Alimova F.Z. Muxsimova M.U. Tursunboyeva U.A.	Tibbiyot xodimlarining kasbiy malakasini rivojlantirish markazining “Oliy ma’lumotli tibbiyot hamshiralari” kafedrasi katta o‘qituvchisi Respublika o‘rta tibbiyot va farmasevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazi o‘qituvchisi Respublika o‘rta tibbiyot va farmasevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazi o‘qituvchisi

Taqrizchilar:

Umarov R.K. — Toshkent shahar Uchtepa tumani tibbiyot birlashmasi boshlig‘i, t.f.n. dotsent

Xalimbetov G.S. — Tibbiyot xodimlarining kasbiy malakasini rivojlantirish markazi oilaviy tibbiyot kafedrasi mudiri dotsenti., t.f.d.

Imamova Z.Z. — Respublika o‘rta tibbiyot va farmasevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazi direktor o‘rinbosari

O‘quv dasturi Tibbiyot xodimlarining kasbiy malakasini rivojlantirish markazi Markaziy tashkiliy-uslubiy Kengashida ko‘rib chiqilgan.

2025 y. “19” май bayonnoma № 9

O‘quv dasturi Tibbiyot xodimlarining kasbiy malakasini rivojlantirish markazining Olimlar kengashida ko‘rib chiqilgan va tasdiqlangan

2025 y. “23” май bayonnoma№ 51

Kengash raisi ____________________ X.A.Akilov

1.Kirish

Ushbu dastur O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025 yil 19 maydagi “Respublikada sog‘liqni saqlash tizimini va aholiga tibbiy xizmat ko‘rsatish tamoyillarini takomillashtirish orqali sohani isloh qilishni izchil davom ettirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF–88-sonli farmoni hamda 2025 yil 19 maydagi “Sog‘liqni saqlash tizimidagi islohotlarni amalga oshirishning qo‘shimcha chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ–185 qaroriga muvofiq ishlab chiqildi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 7 apreldagi “Tibbiy sanitariya sohasida kadrlarni tayyorlash va uzluksiz kasbiy rivojlantirishning mutlaqo yangi tizimini joriy etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-4666-sonli qarorida tibbiyot xodimlarini kasbiy malakasini rivojlantirish tizimini yaxshilash, ushbu sohada yetuk va chuqur bilimga ega kadrlarni zamonaviy ta’lim standartlari asosida o‘qitish, birlamchi tibbiy sanitariya yordami muassasalarini kasbiy bilimga ega bo‘lgan mutaxassislar bilan ta’minlash belgilangan.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 12 noyabrdagi “Birlamchi tibbiy-sanitariya yordami muassasalari faoliyatiga mutlaqo yangi mexanizmlarni joriy qilish va sog‘liqni saqlash tizimida olib borilayotgan islohatlar samaradorligini yanada oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-6110-son farmonida “Tibbiyot brigadasi” a’zolari ishini tashkil etish ko‘rsatilgan.

Mazkur dastur tibbiyot brigadasi ishini to‘g‘ri tashkil etish, shifokor oldi xonalarini jihozlash va hamshira ko‘riklari, skrining tekshiruvlaridan o‘tkazish, aholi salomatligini mustahkamlash, kasalliklarni erta aniqlash va oldini olish, to‘g‘ri ovqatlanish, zararli odatlarga qarshi kurashish, sog‘lom turmush tarzi ko‘nikmalariga o‘rgatish, tibbiy xizmatlar ko‘rsatishda ochiqlik va shaffoflikni ta’minlash masalalari, amaliyot, patronaj va doyalarning amaliy ko‘nikmalari, patronajning universal progressiv modeli asosida maqsadli patronaj tizimini tashkil etish, onalar va bolalarda xavf belgilarini erta aniqlash, yordam ko‘rsatish, oila va hamkor tashkilotlar bilan ish olib borish masalalari bo‘yicha tibbiyot xodimlarning malaka ko‘nikmalarini oshirishga mo‘ljallangan.

Dastur aholiga malakali tibbiy yordam ko‘rsatish sifatini oshirish, birlamchi tibbiy sanitariya yordami tizimida patronaj tashriflar samaradorligini oshirish va tibbiy yordam sifatini kengaytirishga mo‘ljallangan.

1.1. Dastur maqsadi:

Tibbiyot brigadasi hamshiralarining bilim darajasini oshirish, aholiga ko‘rsatilayotgan tibbiy yordam sifatini yaxshilash, patronaj hamshiralarining mavjud kompetensiyalarini takomillashtirish va kasbiy faoliyat uchun zarur yangi bilim va ko‘nikmalarga gibrid tarzda malakasini oshirish.

1.2. Vazifalar:

- birlamchi tibbiy-sanitariya yordami muassasalari faoliyatiga mutlaqo yangi mexanizmlarni joriy qilish va sog‘liqni saqlash tizimida olib borilayotgan islohatlar samaradorligini oshirish maqsadida qabul qilingan huquqiy hujjatlarning mazmun va mohiyatini hamshiralarga yetkazish;
- korrupsiya holatlarini oldini olish, tibbiyot xodimlarining kiyinish madaniyati,

xodimlarning tibbiy deontologiyasi va madaniyati, Tibbiyot brigadasi ishini tashkil etishda hamshiralarining vazifalari bilan tanishtirish;

- “Tibbiyot brigadasi” faoliyatini takomillashtirish, “Universal progressiv modeli” bo‘yicha xonadon tashrifida homiladorlarni, chilla davridagi ayollarni va yangi tug‘ilgan chaqaloqni nazoratga olish, aholi o‘rtasida havfli omillarni topish va yechimni aniqlash, bartaraf etish, ona va bola salomatligini ta’minlash, “Bebbo bola salomatlik ilovasi” orqali ayolning tibbiy savodxonligini oshirishi va bolaning o‘sish va rivojlanishini nazorat qilish;
- zamonaviy milliy klinik protokollar va standartlar bilan tanishtirish, ular asosida ishlash ko‘nikmalarini shakllantirish;
- elektron axborot tizimining barcha imkoniyatlari va undan samarali foydalanish usullari bilan tanishtirish;
- birlamchi tibbiy sanitariya tizimida onalar va bolalar bilan ishlash bo‘yicha patronaj hamshiralar ishini tashkil etish;
- yuqumli va yuqumli bo‘lmagan kasalliklarda o‘rta tibbiyot hamshiralarining vazifalari bilan tanishtirish;
- sog‘liqni saqlash tizimini tashkil etishning yangi modeli davlat tibbiy sug‘urtasi mexanizmlarini amaliyotga joriy etish, kafolatlangan paketga kiritilgan tibbiy xizmatlardan foydalanish, tegishli tibbiy ko‘riklardan o‘tish tartiblari bilan tanishtirish;
- to‘g‘ri ovqatlanish, jismoniy faollik va zararli odatlar to‘g‘risida maslahat berishning asosiy tamoyillarini o‘rgatish;
- shaxslararo muloqotning asosiy usullari va ko‘nikmalariga ega bo‘lish;
- homilador ayolning hayotiga xavf soluvchi belgilar borligini aniqlash;
- tibbiy ko‘rik va davriy kuzatuvlar muddatlarini, maqsadli skrining, ko‘riklar va xonadon patronaj tizimini o‘rgatish;
- yangi tug‘ilgan chaqaloqlarning hayotiga xavf soluvchi belgilarni aniqlash;
- ko‘krak sutining ahamiyati va uning afzalliklari bilan tanishish;
- kontrasyepsiya usullarini tanlashda maslahat byerish;
- tana vazni indeksini aniqlash va maslaxatlar berish, tekshiruv ko‘nikmalarini shakllantirish va olingan natijalarni tahlil qilish;
- profilaktik emlashlar o‘tkazish va nazorat qilish tadbirlari bo‘yicha ko‘nikamalarini chuqurlashtirish va yangilash;
- aholi o‘rtasida tibbiy madaniyatni oshirish, sog‘lom turmush tarzini shakllantirish, profilaktik chora-tadbirlarni amalga oshirish orqali ko‘p tarqalgan yuqumli bo‘lmagan kasalliklarni klinik protokollar asosida yuritishga o‘rgatish;
- bemorlarni uyda reabilitatsiya, palliativ yordam ko‘rsatishga oila a’zolarini o‘rgatish bo‘yicha tavsiyalar berish, og‘ir bemorning holatini baholash, yotoq yaralarni oldini olish ko‘nikmalariga o‘rgatish;
- ayollar orasida onkologik kasalliklarni aniqlash maqsadida skrining tekshiruvlarini o‘tkazish;
- favqulotda vaziyatlarda va hayot uchun havfli holatlarda shoshilinch yordam ko‘rsatish.

1.3. Ta'lim oluvchilar kontingenti:
Birlamchi tibbiy-sanitariya yordami muassasalarida faoliyat yuritayotgan tibbiyot brigadasi hamshiralariga mo'ljallangan.
1.4. O'quv dasturni o'zlashtira olishi uchun zarur bo'lgan tinglovchi kompetensiyasi:

- xuquqiy ma'suliyatlari, bemor xuquqlari, roziligi, rad etishi, asosiy hayotiy ko'rsatkichlarni bilishi;
- hamshiraning aholiga patronaj xizmatini tashkil etishdagi me'yoriy hujjatlarni yuritishi;
- zamonaviy milliy klinik protokollar va standartlar asosida ishlash ko'nikmalariga ega bo'lishi;
- patronaj xizmatini universal progressiv model asosida faoliyat olib borishi;
- elektron axborot tizimining barcha imkoniyatlaridan samarali foydalana olishi;
- aholining salomatlik va fiziologik holatidan kelib chiqib va ularni salomatlik guruhlariga ajrata olishi;
- to'g'ri ovqatlanish, jismoniy faollik to'g'risida maslahat olib borishi;
- shaxslararo muloqotning asosiy usullari va ko'nikmalariga ega bo'lishi;
- mutaxassisligi bo'yicha chuqur va yangilangan to'liq nazariy va amaliy bilimlarga ega bo'lgan, uzluksiz o'z malakasini oshirishga tayyor bo'lgan, o'zgaruvchan sharoitlarga tez moslasha oladigan, etika va deontologiya asoslarini bilishi va rioya qilishi;

- homilador ayolning hayotiga xavf soluvchi belgilarni erta aniqlashni bilish;
- xonadonlarda faoliyat yuritish, onalar va bolalarda xavf belgilarini erta aniqlash, kerakli yordam ko'rsatish, oila va hamkor tashkilotlar bilan ish olib borishi;
- ko'rsatiladigan tibbiy yordam samaradorligini kuchaytirish mezonlarini bilishi;
- salomatlik ko'rsatkichlarini yaxshilash, tamoyillarini bilishi;
- xonadonlarga tashrifi davomida patronaj hamshirasi onalar va bolalar salomatligi rivojlanishi bo'yicha bilim, hamda ko'nikmalarni taqdim etishi, bolani parvarish qilish borasida ma'lumotlar berishi;
- yangi tug'ilgan chaqaloqlarning hayotiga xavf soluvchi belgilarni erta aniqlashi;
- ko'krak sutining ahamiyati va uning afzalliklari bo'yicha targ'ibot olib borishi;
- ayol yoshiga qarab kontrasepsiya usullarini tanlashda maslahat olib borishi;
- aholi o'rtasida tibbiy madaniyatni oshirish, sog'lom turmush tarzini shakllantirish, profilaktik chora-tadbirlarni amalga oshirish orqali ko'p tarqalgan yuqumli bo'lmagan kasalliklarni klinik protokollar asosida oldini olishi;
- og'ir bemorning holatini baholash va yotoq yaralarni oldini olish ko'nikmalariga ega bo'lishi;

1.5. Dasturning dolzarbligi: Ushbu dastur Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2025 yil 19 maydagi “Respublikada sogʻliqni saqlash tizimini va aholiga tibbiy xizmat koʻrsatish tamoyillarini takomillashtirish orqali sohani isloh qilishni izchil davom ettirish chora-tadbirlari toʻgʻrisida”gi PF–88-sonli farmoni hamda 2025 yil 19 maydagi “Sogʻliqni saqlash tizimidagi islohotlarni amalga oshirishning qoʻshimcha chora-tadbirlari toʻgʻrisida”gi PQ–185 qaroriga muvofiq ishlab chiqildi.
Shuningdek, birlamchi tibbiy-sanitariya yordami muassasalari faoliyatiga mutlaqo yangi mexanizmlarni joriy qilish va sogʻliqni saqlash tizimida olib borilayotgan islohotlar samaradorligini yanada oshirish, olib borilayotgan islohotlarni izchil davom ettirish va tibbiyot xodimlarining salohiyatini oshirish, Tibbiyot brigadasia’zolarining kompetensiyasini takomillashtirish maqsadida ishlab chiqilgan.

1.6. Dastur hajmi 432 kredit
Oʻqish shakli:
Platformada onlayn ta’lim 36 kun, 216 kredit.
Oilaviy poliklinikalarda mustaqil amaliyot 18 kun, 108 kredit.
Ta’lim muassassasida offlayn ta’lim 18 kun, 108 kredit.
Dastur uchun ajratilgan umumiy kredit 72kun, 432 kredit.
1.7. Oʻqish shakli: onlayn/offlayn.
1.8.Mashgʻulotlarni oʻtish tartibi: Ushbu oʻquv dasturi 4 ta modulga ajratilgan holda amalga oshirilib, 432 kreditga moʻljallangan. Xar bir modul 108 kreditni tashkil etadi. Platformada onlayn ta’lim 36 kun 216 kredit, oilaviy poliklinikalarda mustaqil amaliyot 18 kun 108 kredit, ta’lim muassassasida offlayn ta’lim 18 kun 108 kredit oʻqitiladi.
1.9.Oʻqish tugagandan soʻng beriladigan xujjat: Oʻquv kursining har bir modulini toʻliq oʻzlashtirib oraliq attestatsiyadan muvaffaqiyatli oʻtgan hamshiralar modul tugatganligi toʻgʻrisida, toʻliq barcha modullarini oʻzlashtirib yakuniy attestatsiyadan oʻtgan tinglovchilarga “Oila salomatligi boʻyicha maxsus oʻquv dasturi” asosida “Tibbiyot brigadasi hamshirasi” malaka oshirish gibrid kursida malaka oshirganligi xaqida baholash mezonlari asosida Davlat namunasidagi sertifikat taqdim etiladi.

2.REJALASHTIRILAYOTGAN TA’LIM NATIJALARI

2.1.Rejalashtiriltgan ta’lim (natijalari)dan soʻng takomillashtirilishi lozim boʻlgan kasbiy kompetensiyalar:

“Tibbiyot brigadasi hamshirasi” malaka oshirish gibrid kursini oʻzlashtirishi natijasida mutaxassislik xususiyatlaridan kelib chiqib, malaka tasnifi asosida umumiy va malakaviy koʻnikmalari yangilanadi, quyidagi kasbiy saloxiyatlari takomillashadi:
- tibbiyot brigadasi tartibi, maqsadi va vazifalarini bilish;
- shifokor oldi koʻriklarini tashkil etish va oʻtkazish;
- aholi oʻrtasida yuqumli va yuqumli boʻlmagan kasalliklarni oldini olish;

- aholini sanitariya gigiyena qoidalariga rioya qilishi, to‘g‘ri (rasional) ovqatlanish rejimini shakllanishi, zararli odatlarga qarshi kurashish, sog‘lom turmush tarzi ko‘nikmalariga o‘rgatish;
- patronaj xizmatini universal progressiv model asosida tashkillashtirish;
- onalar va bolalarda xavf belgilarini erta aniqlash, yordam ko‘rsatish, oila va hamkor tashkilotlar bilan ish olib borish;
- salomatlik ko‘rsatkichlarini yaxshilash tamoyillarini bilish;
- birlamchi tibbiy-sanitariya yordami muassasalarida tibbiy-brigada faoliyatini takomillashtirish bo‘yicha amaldagi me’yoriy xujjatlar, sanitariya qoidalari, yo‘riqnomalar, ko‘rsatmalarga asosan o‘z faoliyatini amalga oshirishni tizimlash.

3.DASTUR MAZMUNI

3.1. “Oila salomatligi bo‘yicha maxsus o‘quv dasturi” asosida “Tibbiyot brigadasi hamshirasi” malaka oshirish gibrid kursi

O‘QUV REJASI

(o‘qish muddati – 432 kredit).

№	Modullar nomlanishi	Kredit	Platformada onlayn ta’lim 36 kun 216 kredit	Oilaviy poliklinikalarda mustaqil amaliyot 18 kun 108 kredit	Ta’lim muassasasida offlayn ta’lim 18 kun 108 kredit	Attestatsiya
1.	**1-Modul:** **Birlamchi tibbiy sanitariya yordami muassasalarida Tibbiyot brigadasi faoliyati va patronaj ishini takomillashtirish. Shaxslararo muloqat ko‘nikmalari.**	**108**	**54**	**27**	**26**	1
2.	**2-Modul:** **Onalik va bolalikni muxofaza qilish. Universal-progressiv modeli. Ayollar orasida onkologik kasalliklarni oldini olish va nazoratga olish. Bexatar onalik Immunizatsiya.**	**108**	**54**	**27**	**26**	1
3.	**3-Modul:** **Yuqumli va yuqumli bo‘lmagan kasalliklar. Klinik protokolar bilan ishlash. Davlat tibbiy sug‘urta tizimi. Bemor marshruti Xavf guruhlar bilan ishlash.**	**108**	**54**	**27**	**26**	1
4.	**4-Modul:** **Shoshilinch tibbiy yordam ko‘rsatish. Preventiv tibbiyot va valeologiya. Uyda reabilitatsiya.**	**108**	**54**	**27**	**26**	1
5.	**Yakuniy imtihon**					4
6.	**Jami: kreditlar soni**					

		432	**216**	**108**	**104**	**10**
7.	**Jami %**	**100%**	**50%**	**25%**	**23%**	**2%**

3.2. O‘QUV MODULLAR TASNIFI

№	Modullar nomi	Jami kreditlar soni	Platformada onlayn ta’lim	Amaliyot kreditlari soni	
				Oilaviy poliklinikalarda mustaqil amaliyot	Ta’lim muassasasida offlayn ta’lim
1 - Modul					
1.	**Birlamchi tibbiy sanitariya yordami muassasalarida Tibbiyot brigadasifaoliyati va patronaj ishini takomillashtirish. Shaxslararo muloqat ko‘nikmalari.**				
1.1	Sog‘liqni saqlash tizimi va birlamchi tibbiy-sanitariya yordami muassasalarida olib borilayotgan islohatlar. Korrupsiya holatlarini oldini olish, tibbiyot xodimlarining kiyinish madaniyati, xodimlarning tibbiy etika va deontologiyasi. Tibbiyot brigadasi ishini tashkil etishda tibbiyot brigadasi hamshiralarining vazifalari.	12	6	3	3
1.2	Patronaj xizmatining universal progressiv modeli. Profilaktika turlari. Tibbiyot brigadasi tarkibi va vazifalari. Xatlov o‘tkazish, natijalari asosida axolini guruhlarga ajratish.	12	6	3	3
1.3	Hamshiraning huquqiy ma’suliyatlari, bemor huquqlari, roziligi, rad etishi, asosiy hayotiy ko‘rsatkichlarni aniqlash.	12	6	3	2
1.4	Zamonaviy milliy klinik protokollar va standartlar bilan tanishtirish va ular asosida ishlash. Aholining salomatlik va fiziologik holatidan kelib chiqib va ularni salomatlik guruhlariga ajratish.	12	6	3	3
1.5	Hamkor tashkilotlar bilan ish olib borish. Xonadonlarga tashriflarni nazorat qilish. Oilalar bilan ishlash. Hujjatlarni yuritish va ma’lumot berish.	12	6	3	3
1.6	Elektron axborot tizimining barcha imkoniyatlari va undan samarali foydalanish usullari.	12	6	3	3
1.7	Shaxslararo muloqot. Shaxslararo muloqotning asosiy usullari va ko‘nikmalari. Stereotiplar, soxta tushunchalar va diskriminatsiya.	12	6	3	3
1.8	Bola tarbiyasi jarayonida ko‘p uchraydigan muammolar. Kichik va maktabgacha ta’lim yoshidagi bolalar o‘rtasida tarqalgan muammolar. Xulqni boshqarish, yaxshi intizom. 5 yoshgacha bo‘lgan bolalarda yirik va mayda	12	6	3	3

	motorika rivojlanishida muammolarni aniqlash va yordam berish. Bolada nutq rivojlanishining kechikishini oldini olish.				
1.9	Tibbiy ko‘rik va davriy kuzatuvlar, maqsadli skrining ko‘riklar va tana vazni indeksini aniqlash.	12	6	3	3
Modul bo‘yicha jami kreditlar soni		**108**	**54**	**27**	**26**
Oraliq nazorat					
2 - Modul					
2	**Onalik va bolalikni muhofaza qilish. Bexatar onalik. Universal-progressiv model. Ayollar orasida onkologik kasalliklarni oldini olish va nazoratga olish. Immunizatsiya.**				
2.1	Homiladorlikning belgilari, homiladorlikni aniqlashning zamonaviy usullari, homilador ayol organizmidagi o‘zgarishlar. Homilador ayol va homila fiziologiyasi, normativ huquqiy tibbiy hujjatlar (homilador ayolning shaxsiy kartasi, almashinuv varaqasi patronaj varaqasi)ni yuritish.	12	6	3	3
2.2	Homilador ayolning hayotiga xavf soluvchi belgilar borligini aniqlash. Homilador ayoldagi psixologik va ijtimoiy o‘zgarishlar. Edenburg shkalasi. Homiladorlik davri gigienasi. Homilador ayollarning ovqatlanishi tartibi.	12	6	3	3
2.3	“Universal progressiv modeli” bo‘yicha xonadon tashrifida homiladorlarni, chilla davridagi ayollarni va yangi tug‘ilgan chaqaloqni nazoratga olish. “Bebbo bola salomatlik ilovasi” orqali ayolning tibbiy savodxonligini oshirish. Yangi tug‘ilgan chaqaloqlarning hayotiga xavf soluvchi belgilarni aniqlash. Ko‘krak sutining ahamiyati va uning afzalliklari. Ko‘krak suti bilan oziqlantirishda yuzaga keluvchi muammolar.	12	6	3	3
2.4	Tug‘ruqdan keyingi me’yoriy tiklanish. Reproduktiv salomatlik. Chilla davridagi ayolning hayotiga xavf soluvchi belgilarni aniqlash. Zudlik bilan tibbiy yordamni talab qiluvchi belgilar. Tuqqan ayollarda xavf belgilarni aniqlash.	12	6	3	2
2.5	Ko‘krak bezi tomonidan asoratlar. Venoz tizimi tomonidan asoratlar. Gemorroidal tugunlar. Tug‘ruqdan keyingi yaralar va choklar. Zamonaviy kontrasepsiya vositalarining turlari, qo‘llanilishi, kontrasepsiya usullarini tanlashda maslahat olib borish.	12	6	3	3
2.6	Hayz faoliyatining buzilishi. Hayz sikli buzilishi va kasalliklarining kelib chiqish sabablari. Klimakterik yoshda ayol organizmidagi o‘zgarishlar.	12	6	3	3

2.7	Ilk bolalik cheksiz imkoniyatlar davri. Bola hayotining dastlabki uch yilida miya rivojlanishi. Bolaning asab va ruhiy rivojlanishini baholash. 6 oydan katta bo'lgan bolalarga qo'shimcha ovqatlantirish qoidalari. Qo'shimcha ovqatlanishni erta va kech kiritish oqibatlar 5 yoshgacha bo'lgan bolalarni rasional ovqatlantirish. Onalarga ovqatlantirish bo'yicha maslahatlar berish.	12	6	3	3
2.8	Ayollar orasida onkologik kasalliklarni erta bosqichda aniqlash va davolash tizimini takomillashtirish, skrining jarayonlarini samarali tashkil qilish, zamonaviy skrining usullarini amaliyotga keng joriy etish.	12	6	3	3
2.9	Milliy emlash kalendari bo'yicha bolalarni emlash.	12	6	3	3
Modul bo'yicha jami kreditlar soni		**108**	**54**	**27**	**26**
Oraliq nazorat					
3 - Modul					
3.	**Yuqumli va yuqumli bo'lmagan kasalliklar. Klinik protokolar bilan ishlash. Davlat tibbiy sug'urta tizimi. Bemor marshruti. Xavf guruhlar bilan ishlash.**				
3.1	Havo-tomchi yo'li bilan yuqadigan kasalliklar, toshma va toshmasiz kechadigan kasalliklarni oldini olish va hamshira parvarishi.	12	6	3	3
3.2	Ichak infeksiyalari, profilaktikasi va hamshiralik parvarishi. Bolalarda parazitar kasalliklarning o'ziga xos xususiyati. Parazitar kasalliklar profilaktikasida patronaj hamshirasining vazifalari.	12	6	3	3
3.3	Yuqumli bo'lmagan kasalliklarda klinik protokollar bilan ishlash. Yurak ishemik kasalliklari sabablari, turlari, klinik belgilari. Stenokardiya va o'tkir miokard infarkt hurujida shifokorgacha shoshilinch yordam ko'rsatish va hamshiralik parvarishi. Yotoq rejimdagi bemorlarni parvarish qilish, reabilitatsiya choralarini o'tkazish va davolovchi jismoniy tarbiya mashqlarini bajarish.	12	6	3	3
3.4	Aholi orasida yurak-qon tomir tizimi kasalliklarini oldini olish. Yurak-qon tomir tizimi kasalliklarini oldini olishda jismoniy faollikning ahamiyati. Chekish va alkogolning organizmga ta'siri. Chekish va alkogol suiste'mol qiluvchi pasientlarga maslahat berish.	12	6	3	3
3.5	Endokrin kasalliklari. Qalqonsimon bez kasalliklari. Endemik buqoq kelib chiqish	12	6	3	3

	sabablari, belgilari. Yod moddasining ahamiyati. Qandli diabet kasalligini kelib chiqish sabablari, erta aniqlash va maqsadli skrining tekshiruvlarini o‘tkazishda hamshira vazifalari.				
3.6	Qandli diabetning asoratlari: gipoglikemik va giperglikemik koma holatlarida shoshilich yordam ko‘rsatish. Qandli diabetda o‘z-o‘zini nazorat qilish. Insulinoterapiya. Homiladorlarda va bolalarda qandli diabet kasalligida hamshiralik parvarishi.	12	6	3	3
3.7	Bosh miya qon aylanishinig o‘tkir buzilishlarida bemorlarda hamshiralik parvarishini olib borish Ateroskleroz, sabablari, klinik belgilari va parvarishlash. Gipertoniya sabablari, turlari, klinik belgilari. Gipertoniya krizida shifokorgacha shoshilinch yordam ko‘rsatish va hamshiralik parvarishi. Insultning kelib chiqish sabablari, turlari, klinik belgilar.	12	6	3	3
3.8	18 yoshdan 40 yoshgacha bo‘lgan aholining salomatlik profilini baholash. 40 yoshdan oshgan aholini manzilli skrining tekshiruvlarini tashkil etish. Yurak-qon tomir kasalliklarini erta aniqlashda skrining bo‘yicha savolnoma va mobil ilovadan foydalanish.	12	6	3	3
3.9	Davlat tibbiy sug‘urta tizimi. Bemor marshruti. Xavf guruhlar bilan ishlash.	12	6	3	2
Modul bo‘yicha jami kreditlar soni		**108**	**54**	**27**	**26**
Oraliq nazorat					

4 - Modul					
4.	**Shoshilinch tibbiy yordam ko‘rsatish. Preventiv tibbiyot va valeologiya. Uyda reabilitatsiya.**				
4.1	Favqulotda vaziyatlarda va hayot uchun havfli holatlarda shoshilinch yordam ko‘rsatish. Uy muhiti va xavfsizlik. Bolalar bilan bog‘liq baxtsiz xodisalarni oldini olish. Qon to‘xtatish usullari.	12	6	3	3
4.2	Aholi orasida tibbiy madaniyatni oshirish, sog‘lom turmush tarzini shakllantirish. Rasional ovqatlanish tamoyillari. Turli xil aholi guruhlari uchun ovqatlanish rasioniga doir tavsiyalar. Aholiga sog‘lom turmush tarzi va to‘g‘ri ovqatlanish bo‘yicha tavsiyalar berish.	12	6	3	3
4.3	Jismoniy faollik. Asosiy sog‘lomlashtiruvchi mashg‘ulotlar. Jismoniy mashqlarni turli yoshdagi sog‘lom odamlarda hamda bemorlarda qo‘llash metodikasi.	12	6	3	2
4.4	Reabilitatsiyaning asosiy maqsadi, ahamiyati va vazifalari, reabilitatsiya tomoyillari. Palliativ yordam. Og‘ir bemorning holatini baholash. Yotoq yaralarini oldini olish va parvarishlash.	12	6	3	3
4.5	Onkologik kasalliklari mavjud bemorlarda hamshiralik parvarishi hususiyatlari. Og‘riq sindromida hamshira yordami, bemorlarda gigieynik muolajalar o‘tkazish. Bemorning gemodinamik va umumiy holatini kuzatish va baholash.	12	6	3	3
4.6	Bolalarda onkologik va onkogemotologik hushyorlik. Bolalarda uchraydigan halqum, so‘lak bezlari, jigar, suyak, nefroblastoma, retinoblastoma, neyroblastoma va onkogemotologik kasalliklar. O‘sma kasalliklarini erta aniqlashda skrining tekshiruvlarini o‘tkazish va erta aniqlashda hamshiraning vazifalari. Uy parvarishi, palliativ yordam va xospis yordamini ko‘rsatish.	12	6	3	3
4.7	Kardiologik va pulmonologik kasalliklarda reabilitatsiyaning asosiy tamoyillari.	12	6	3	3
4.8	Uy sharoitidagi reabilitatsiya xizmatlarining ahamiyati to‘g‘risida bemor va uning oila a’zolariga tushuntirish. Muloqot qilish ishlarini to‘g‘ri tashkil etish. Empatiya va ruhiy qo‘llab-quvvatlashni amalga oshirish.	12	6	3	3
4.9	Uy sharoitida hayotiy muhim ko‘rsatkichlarni	12	6	3	3

	aniqlash, jismoniy reabilitatsiya jarayonini tashkil qilish, davolovchi jismoniy mashqlarni bajarish va nazorat qilish imkoniyatlari.				
Modul bo‘yicha jami kreditlar soni		**108**	**54**	**27**	**26**
Oraliq nazorat					

Modullar yakuni. Yakuniy nazorat		
Platformada onlayn ta’lim	36 kun	216 kredit
Oilaviy poliklinikalarda mustaqil amaliyot	18 kun	108 kredit
Ta’lim muassasasida offlayn ta’lim	18 kun	108 kredit
Dastur uchun ajratilgan umumiy kredit	72kun	432 kredit

O‘quv modullari tasnifi

1.Modul: Birlamchi tibbiy sanitariya yordami muassasalarida Tibbiyot brigadasifaoliyati va patronaj ishini takomillashtirish. Shaxslarora muloqat ko‘nikmalari.

O‘quv moduliga ajratilgan kredit: 108 kredit (Nazariy bilim kreditlari soni, onlayn o‘qish - 54, amaliyot bevosita ish joyida - 27, markazda offlayn o‘qish -26);

O‘quv moduliga ajratilgan kredit:	**108 kredit**
O‘quv moduli mazmuni:	**Birlamchi tibbiy sanitariya yordami muassasalarida Tibbiyot brigadasi faoliyati va patronaj ishini takomillashtirish.** **Shaxslar ora muloqat ko‘nikmalari.** Sog‘liqni saqlash tizimi va birlamchi tibbiy-sanitariya yordami muassasa larida olib borilayotgan islohatlar. korrupsiya xolatlarini oldini olish, tibbiyot xodimlarining kiyinish madaniyati, xodimlarning tibbiy deontologiyasi va madaniyati, Tibbiyot brigadasiishini tashkil etishda Tibbiyot brigadasihamshiralarining vazifalari. Patronaj xizmatining universal progressiv modeli. Profilaktika turlari:

	birlamchi, ikkilamchi, uchlamchi profilaktika. Tibbiyot brigadasitarkibi va vazifalari. Xatlov o‘tkazish, natijalari asosida axolini guruhlarga ajratish. Hamshiranining xuquqiy ma’suliyatlari, bemor xuquqlari, roziligi, rad etishi, asosiy hayotiy ko‘rsatkichlarni aniqlash. Zamonaviy milliy klinik protokollar va standartlar bilan tanishtirish va ular asosida ishlash. Aholining salomatlik va fiziologik holatidan kelib chiqib va ularni salomatlik guruhlariga ajrata olish. Hamkor tashkilotlar bilan ish olib borish. Xonadonlarga tashriflarni nazorat qilish. Oilalar bilan ishlash. Hujjatlarni yuritish va ma’lumot berish. Elektron axborot tizimining barcha imkoniyatlari va undan samarali foydalanish usullari. Shaxslararo muloqot. Shaxslararo muloqotning asosiy usullari va ko‘nikmalari. Stereotiplar, soxta tushunchalar va diskriminatsiya. Bola tarbiyasi jarayonida ko‘p uchraydigan muammolar. Kichik va maktabgacha ta’lim yoshidagi bolalar o‘rtasida tarqalgan muammolar. Xulqni boshqarish, yaxshi intizom. 5 yoshgacha bo‘lgan bolalarda yirik va mayda motorika rivojlanishida muammolarni aniqlash va yordam berish. Bolada nutq rivojlanishining kechikishini oldini olish. Tibbiy ko‘rik va davriy kuzatuvlar, maqsadli skrining ko‘riklar va tana vazni indeksini aniqlash.
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	✓ Sog‘liqni saqlash tizimi va birlamchi tibbiy-sanitariya yordami muassasalarida olib borilayotgan islohatlarni; ✓ korrupsiya xolatlarini oldini olish, tibbiyot xodimlarining kiyinish madaniyati, xodimlarning tibbiy deontologiyasi va madaniyati, Tibbiyot brigadasi ishini tashkil etishda Tibbiyot brigadasi hamshiralarining vazifalarini; ✓ patronaj xizmatining universal progressiv modeli bilan ishlashni; ✓ zamonaviy milliy klinik protokollar va standartlar bilan ishlashni; ✓ hamkor tashkilotlar bilan ish olib borishni; ✓ elektron axborot tizimining barcha imkoniyatlari va undan samarali foydalanish usullarini; ✓ shaxslararo muloqotning asosiy usullari va ko‘nikmalarini; ✓ bola tarbiyasi jarayonida ko‘p uchraydigan muammolarni aniqlashni; ✓ 5yoshgacha bo‘lgan bolalarda yirik va mayda motorika rivojlanishida muammolarni aniqlash va yordam berishni; ✓ tibbiy ko‘rik va davriy kuzatuvlar, maqsadli skrining ko‘riklar va tana vazni indeksini aniqlashni.
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	✓ Patronaj xizmatining universal progressiv modeli bilan ishlashni; ✓ zamonaviy milliy klinik protokollar va standartlar asosida ishlashni; ✓ hamkor tashkilotlar bilan ish olib borishni; ✓ elektron axborot tizimining barcha imkoniyatlari va undan samarali foydalanish usullarini; ✓ shaxslararo muloqotning asosiy usullari va ko‘nikmalarini; ✓ bola tarbiyasi jarayonida ko‘p uchraydigan muammolarni aniqlashni; ✓ 5yoshgacha bo‘lgan bolalarda yirik va mayda motorika rivojlanishida muammolarni aniqlash va yordam berishni; ✓ tibbiy ko‘rik va davriy kuzatuvlar, maqsadli skrining ko‘riklar va tana vazni indeksini aniqlashni.
Adabiyotlar:	

Birlamchi tizimda onalar va bolalar bilan ishlash bo‘yicha patronaj hamshiralar ishini tashkil etish. O‘quv qo‘llanma, Toshkent 2020 y. Onalar va bolavlarda xavf omillarini aniqlash bo‘yicha yo’riqnomalar va beriladigan tavsiyalar. Patronaj hamshiralar uchun cho‘ntak kitobchasi. Toshkent 2020 y. O‘zbekiston Respublikasi sog‘liqni saqlash vazirligining 2015 yil 2 noyabrdagi “Bolalarga ambulator-poliklinika muassasalarida tibbiy xizmat ko‘rsatishni yanada takomillashtirish chora –tadbirlari to‘g‘risidagi” 420-sonli buyrug‘i

2 Modul. Onalik va bolalikni muxofaza qilish. Bexatar onalik. Universal-progressiv modeli. Ayollar orasida onkologik kasalliklarni oldini olish va nazoratga olish. Immunizatsiya.

O‘quv moduliga ajratilgan kredit: 108 kredit (Nazariy bilim kreditlari soni, onlayn o‘qish - 54, amaliyot bevosita ish joyida - 27, markazda offlayn o‘qish - 26

O‘quv moduliga ajratilgan kredit:	**108 kredit**
O‘quv moduli mazmuni:	Onalik va bolalikni muxofaza qilish. Bexatar onalik. Universal-progressiv modeli. Ayollar orasida onkologik kasalliklarni oldini olish va nazoratga olish. Immunizatsiya. Homiladorlikning belgilari, homiladorlikni aniqlashning zamonaviy usullari, homilador ayol organizmidagi o‘zgarishlar. Homilador ayol va homila fiziologiyasi, normativ huquqiy tibbiy hujjatlar (homilador ayolning shaxsiy kartasi, almashinuv varaqasi patronaj varaqasi)ni yuritish. Homilador ayolning hayotiga xavf soluvchi belgilar borligini aniqlash. Homilador ayoldagi psixologik va ijtimoiy o‘zgarishlar. Edenburg shkalasi. Homiladorlik davri gigiyenasi. Homilador ayollarning ovqatlanishi tartibi. “Universal progressiv modeli” bo‘yicha xonadon tashrifida xomiladorlarni, chilla davridagi ayollarni va yangi tug‘ilgan chaqaloqni nazoratga olish. “Bebbo bola salomatlik ilovasi” orqali ayolning tibbiy savodhonligini oshirishi. Yangi tug‘ilgan chaqaloqlarning hayotiga xavf soluvchi belgilarni aniqlash. Ko‘krak sutining ahamiyati va uning afzalliklari. Ko‘krak suti bilan oziqlantirishda yuzaga keluvchi muammolar. Ko‘krak suti bilan boqishga qarshi ko‘rsatma. Ko‘krak sutining ahamiyati va uning afzalliklari. 6 oygacha bo‘lgan bolalarni istisnosiz ko‘krak suti bilan emizish. Tug‘ruqdan keyingi meyoriy tiklanish. Reproduktiv salomatlik. Chilla davridagi ayolning hayotiga xavf soluvchi belgilarni aniqlash. Zudlik bilan tibbiy yordamni talab qiluvchi belgilar. Tuqqan ayollarda xavf belgilarni aniqlash. Ko‘krak bezi tomonidan asoratlar. Venoz tizimi tomonidan asoratlar. Gemorroidal tugunlar. Tug‘ruqdan keyingi yaralar va choklar. Zamonaviy kontrasepsiya vositalarining turlari, qo‘llanilishi. Ayol yoshiga qarab kontrasepsiya usullarini tanlashda maslahat olib borish. Hayz faoliyatining buzilishi. Hayz sikli buzilishi va kasalliklarining kelib chiqish sabablari. Klimakterik yoshda ayol organizmidagi o‘zgarishlar. Ilk bolalik cheksiz imkoniyatlar davri. Bola hayotining dastlabki uch yilida miya rivojlanishi. Bolaning asab va ruhiy rivojlanishini baholash.6 oydan katta bo‘lgan bolalarga qo‘shimcha ovqatlantish qoidalari. Qo‘shimcha

	ovqatlanishni erta va kech kiritish oqibatlari. 5 yoshgacha bo‘lgan bolalarni rasional ovqatlantirish. Onalarga ovqatlantirish bo‘yicha maslahatlar berish. Ayollar orasida onkologik kasalliklarni erta bosqichda aniqlash va davolash tizimini takomillashtirish, skrining jarayonlarini samarali tashkil qilish, zamonaviy skrining usullarini amaliyotga keng joriy etish. Emlash kalendari.
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	✓ Homiladorlikning belgilarini, homiladorlikni aniqlashning zamonaviy usullarini, homilador ayol organizmidagi o‘zgarishlarni; ✓ homilador ayol va homila fiziologiyasini, normativ huquqiy tibbiy hujjatlar (homilador ayolning shaxsiy kartasi, almashinuv varaqasi patronaj varaqasi)ni yuritishni; ✓ homilador ayolning hayotiga xavf soluvchi belgilar borligini aniqlashni; ✓ homilador ayoldagi psixologik va ijtimoiy o‘zgarishlarni. Edenburg shkalasini; ✓ homiladorlik davri gigiyenasi va homilador ayollarning ovqatlanishi tartibini; ✓ “Universal progressiv modeli” bo‘yicha xonadon tashrifida xomiladorlarni, chilla davridagi ayollarni va yangi tug‘ilgan chaqaloqni nazoratga olishni. ✓ “Bebbo bola salomatlik ilovasi” orqali ayolning tibbiy savodhonligini oshirishni. ✓ Yangi tug‘ilgan chaqaloqlarning hayotiga xavf soluvchi belgilarni aniqlashni. ✓ Ko‘krak sutining ahamiyati va uning afzalliklarini. Ko‘krak suti bilan oziqlantirishda yuzaga keluvchi muammolarni aniqlashni. ✓ Chilla davridagi ayolning hayotiga xavf soluvchi belgilarni aniqlashni. ✓ Zudlik bilan tibbiy yordamni talab qiluvchi belgilarni. Tuqqan ayollarda xavf belgilarni aniqlashni. ✓ Ko‘krak bezi tomonidan asoratlarni. ✓ Venoz tizimi tomonidan asoratlarni. ✓ Zamonaviy kontrasepsiya vositalarining turlarini, qo‘llanilishini. Ayol yoshiga qarab kontrasepsiya usullarini tanlashda maslahat olib borishni ✓ Klimakterik yoshda ayol organizmidagi o‘zgarishlarni. ✓ Bolaning asab va ruhiy rivojlanishini baholashni. ✓ 5 yoshgacha bo‘lgan bolalarni rasional ovqatlantirishni. ✓ Onalarga ovqatlantirish bo‘yicha maslahatlar berishni. ✓ Ayollar orasida onkologik kasalliklarni erta bosqichda aniqlash va skrining jarayonlarini samarali tashkil qilishni. ✓ Emlash kalendari bilan ishlashni.

O'quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	✓ Homilador ayollarning normativ huquqiy tibbiy hujjatlar (homilador ayolning shaxsiy kartasi, almashinuv varaqasi patronaj varaqasi)ni yuritishni. ✓ homilador ayolning hayotiga xavf soluvchi belgilar borligini aniqlashni. ✓ homilador ayoldagi psixologik va ijtimoiy o'zgarishlarni. Edenburg shkalasi bilan ishlashni. ✓ homiladorlik davri gigiyenasi va homilador ayollarning ovqatlanishi tartibini. ✓ "Universal progressiv modeli" bo'yicha xonadon tashrifida xomiladorlarni, chilla davridagi ayollarni va yangi tug'ilgan chaqaloqni nazoratga olishni. ✓ "Bebbo bola salomatlik ilovasi" orqali ayolning tibbiy savodhonligini oshirishni. ✓ yangi tug'ilgan chaqaloqlarning hayotiga xavf soluvchi belgilarni aniqlashni. ✓ ko'krak sutining ahamiyati va uning afzalliklarini, ko'krak suti bilan oziqlantirishda yuzaga keluvchi muammolarni aniqlashni. ✓ chilla davridagi ayolning hayotiga xavf soluvchi belgilarni aniqlashni. ✓ zudlik bilan tibbiy yordamni talab qiluvchi belgilarni, tuqqan ayollarda xavf belgilarni aniqlashni. ✓ ko'krak bezi tomonidan asoratlarni aniqlashni. ✓ vyenoz tizimi tomonidan asoratlarni aniqlashni. ✓ zamonaviy kontrasepsiya vositalarining turlarini, qo'llanilishini. Ayol yoshiga qarab kontrasepsiya usullarini tanlashda maslahat olib borishni. ✓ klimakterik yoshda ayol organizmidagi o'zgarishlarni. ✓ 5 yoshgacha bo'lgan bolalarni rasional ovqatlantirishni. ✓ ayollar orasida onkologik kasalliklarni erta bosqichda aniqlash va skrining jarayonlarini samarali tashkil qilishni; ✓ emlash kalendari bilan ishlashni.
Adabiyotlar:1.Birlamchi tizimda onalar va bolalar bilan ishlash bo'yicha patronaj hamshiralar ishini tashkil etish. O'quv qo'llanma, Toshkent2020 y. 2.Onalar va bolalarda xavf omillarini aniqlash bo'yicha yo'riqnomalar va beriladigan tavsiyalar. Patronaj hamshiralar uchun cho'ntak kitobchasi. Toshkent 2020 y. 3.Patronaj hamshiralari amaliyotida "Bolaning sog'lom bo'lish amaliyoti" modulini qo'llash asoslari. O'quv qo'llanma. Toshkent 2013y	

O'quv moduliga ajratilgan kredit: 108 kredit (Nazariy bilim kreditlari soni, onlayn

3 Modul. Yuqumli va yuqumli bo'lmagan kasalliklar. Klinik protokolar bilan ishlash. Davlat tibbiy sug'urta tizimi. Bemor marshruti. Xavf guruhlar bilan ishlash.

o'qish - 54, amaliyot bevosita ish joyida - 27, markazda offlayn o'qish - 26)

O'quv moduliga ajratilgan kredit:	**108 kredit**
O'quv moduli mazmuni:	Yuqumli va yuqumli bo'lmagan kasalliklar. Klinik protokolar bilan ishlash. Davlat tibbiy sug'urta tizimi. Bemor marshruti. Xavf guruxlar bilan

	ishlash. Havo - tomchi yo‘li bilan yuqadigan kasalliklar, toshma va toshmasiz kechadigan kasalliklarini oldini olish va hamshira parvarishi. Ichak infeksiyalari, profilaktikasi va hamshiralik parvarishi. Bolalarda parazitar kasalliklarning o‘ziga xos hususiyati. Parazitar kasalliklar profilaktikasida patronaj hamshirasining vazifalari. Yuqumli bo‘lmagan kasalliklarni klinik protokollar asosida yuritish. Yurak ishemik kasalliklari sabablari, turlari, klinik belgilari. Stenokardiya va o‘tkir miokard infarkt hurujida shifokorgacha shoshilinch yordam ko‘rsatish va hamshiralik parvarishi. Yotoq rejimidagi bemorlarni parvarish qilish, reabilitatsiya choralarini o‘tkazish va davolovchi jismoniy tarbiya mashqlarini bajarish. Aholi orasida yurak-qon tomir tizimi kasalliklarini oldini olish. Yurak-qon tomir tizimi kasalliklarini oldini olishda jismoniy faollikning ahamiyati. Chekish va alkogolning organizmga ta’siri. Chekish va alkogol suiste’mol qiluvchi pasiyentlarga maslahat berish. Endokrin kasalliklari. Qalqonsimon bez kasalliklari. Endemik buqoq kelib chiqish sabablari, belgilari. Yod moddasining ahamiyati. Qalqonsimon bez kasalliklarida hamshiralik parvarishi. Qandli diabet kasalligini kelib chiqish sabablari, erta aniqlash va maqsadli skrining tekshiruvlarini o‘tkazishda xamshira vazifalari. Qandli diabetning asoratlari: gipoglikemik va giperglikemik koma holatlarida shoshilich yordam ko‘rsatish. Qandli diabetda o‘z-o‘zini nazorat qilish. Insulinoterapiya. Homiladorlar da va bolalarda qandli diabet kasalligida hamshiralik parvarishi. Bosh miya qon aylanishinig o‘tkir buzilishlarida bemorlarda hamshiralik parvarishini olib borish Ateroskleroz, sabablari, klinik belgilari va parvarishlash. Gipertoniya sabablari, turlari, klinik belgilari. Gipertoniya krizida shifokorgacha shoshilinch yordam ko‘rsatish va hamshiralik parvarishi. Insultning kelib chiqish sabablari, turlari, klinik belgilar. 18 yoshdan 40 yoshgacha bo‘lgan aholining salomatlik profilini baholash. 40 yoshdan oshgan aholini manzilli skrining tekshiruvlarini tashkil etish. Yurak-qon tomir kasalliklarini erta aniqlashda skrining bo‘yicha savolnoma va mobil ilovadan foydalanish. Davlat tibbiy sug‘urta tizimi. Bemor marshruti. Xavf guruxlar bilan ishlash.
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	✓ Havo - tomchi yo‘li bilan yuqadigan kasalliklar, toshma va toshmasiz kechadigan kasalliklarini oldini olishni. ✓ ichak infeksiyalari va parazitar kasalliklarini oldini olishni. ✓ yuqumli bo‘lmagan kasalliklarda klinik protokollar asosida ishlashni. ✓ yurak ishemik kasalliklari, miokard infarkt hurujida shifokorgacha shoshilinch yordam ko‘rsatishni. ✓ yotoq rejimdagi bemorlarni parvarish qilishni. ✓ ryeabilitatsiya choralarini o‘tkazish va davolovchi jismoniy tarbiya mashqlarini bajarishni. ✓ aholi orasida yurak-qon tomir tizimi kasalliklarini oldini olishni. ✓ chekish va alkogol suiste’mol qiluvchi pasiyentlarga maslahat berishni. ✓ endokrin kasalliklarini erta aniqlash va maqsadli skrining tekshiruvlarini o‘tkazishni.

	qandli diabetning asoratlari: gipoglikemik va giperglikemik koma holatlarida shoshilich yordam ko‘rsatishni. ✓ qandli diabetda o‘z-o‘zini nazorat qilishni. ✓ insulinoterapiyani bajarishni. ✓ bosh miya qon aylanishinig o‘tkir buzilishlarida bemorlarda hamshiralik parvarishini olib borishni. ✓ gipertoniya krizida shifokorgacha shoshilinch yordam ko‘rsatishni. ✓ 18 yoshdan 40 yoshgacha bo‘lgan aholining salomatlik profilini baholashni. ✓ 40 yoshdan oshgan aholini manzilli skrining tekshiruvlarini tashkil etishni. ✓ yurak-qon tomir kasalliklarini erta aniqlashda skrining bo‘yicha savolnoma va mobil ilovadan foydalanishni. ✓ davlat tibbiy sug‘urta tizimini. ✓ xavf guruxlar bilan ishlashni.
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	✓ Yuqumli bo‘lmagan kasalliklarda klinik protokollar asosida ishlashni. ✓ yurak ishemik kasalliklari, miokard infarkt hurujida shifokorgacha shoshilinch yordam ko‘rsatishni. ✓ yotoq rejimdagi bemorlarni parvarish qilishni. ✓ ryeabilitatsiya choralarini o‘tkazish va davolovchi jismoniy tarbiya mashqlarini bajarishni. ✓ aholi orasida yurak-qon tomir tizimi kasalliklarini oldini olishni. ✓ chekish va alkogol suiste’mol qiluvchi pasiyentlarga maslahat berishni. ✓ endokrin kasalliklarini erta aniqlash va maqsadli skrining tekshiruvlarini o‘tkazishni. ✓ qandli diabetning asoratlari: gipoglikemik va giperglikemik koma holatlarida shoshilinch yordam ko‘rsatishni. ✓ qandli diabetda o‘z-o‘zini nazorat qilishni. ✓ insulinoterapiyani bajarishni. ✓ gipertoniya krizida shifokorgacha shoshilinch yordam ko‘rsatishni. ✓ 18 yoshdan 40 yoshgacha bo‘lgan aholining salomatlik profilini baholashni. ✓ 40 yoshdan oshgan aholini manzilli skrining tekshiruvlarini tashkil etishni. ✓ yurak-qon tomir kasalliklarini erta aniqlashda skrining bo‘yicha savolnoma va mobil ilovadan foydalanishni. ✓ davlat tibbiy sug‘urta tizimini. ✓ xavf guruxlar bilan ishlashni.
Adabiyotlar:1.Birlamchi tizimda onalar va bolalar bilan ishlash bo‘yicha patronaj hamshiralar ishini tashkil etish. O‘quv qo‘llanma, Toshkent2020 y. 2.Onalar va bolavlarda xavf omillarini aniqlash bo‘yicha yo‘riqnomalar va beriladigan tavsiyalar. Patronaj hamshiralar uchun cho‘ntak kitobchasi. Toshkent 2020 y. 3.Patronaj hamshiralari amaliyotida “Bolaning sog‘lom bo‘lish amaliyoti” modulini qo‘llash asoslari. O‘quv qo‘llanma. Toshkent 2013y	

4 Modul: Shoshilinch tibbiy yordam ko‘rsatish. Preventiv tibbiyot va valeologiya. Uyda reabilitatsiya.

O‘quv moduliga ajratilgan kredit: 108 kredit (Nazariy bilim kreditlari soni, onlayn o‘qish - 54, amaliyot bevosita ish joyida - 27, markazda offlayn o‘qish - 26);

O‘quv moduliga ajratilgan kredit:	**108 kredit**
O‘quv moduli mazmuni:	Shoshilinch tibbiy yordam ko‘rsatish. Preventiv tibbiyot va valeologiya. Uyda reabilitatsiya. Favqulotda vaziyatlarda va hayot uchun havfli holatlarda shoshilinch yordam ko‘rsatish. Uy muxiti va xavfsizlik. Bolalar bilan bog‘liq baxtsiz xodisalarni oldini olish. Qon to‘xtatish usullari. Aholi orasida tibbiy madaniyatni oshirish, sog‘lom turmush tarzini shakllantirish. Rasional ovqatlanish tamoyillari. Turli xil aholi guruhlari uchun ovqatlanish rasioniga doir tavsiyalar. Aholiga sog‘lom turmush tarzi va to‘g‘ri ovqatlanish bo‘yicha tavsiyalar berish. Jismoniy faollik. Asosiy sog‘lomlashtiruvchi mashg‘ulotlar. Jismoniy mashqlarni turli yoshdagi sog‘lom odamlarda hamda bemorlarda qo‘llash uslubi. Reabilitatsiyaning asosiy maqsadi, ahamiyati va vazifalari, Reabilitatsiya tamoyillari. Palliativ yordam. Og‘ir bemorning holatini baholash. Yotoq yaralarini oldini olish va parvarishlash. Onkologik kasalliklari mavjud bemorlarda hamshiralik parvarishi xususiyatlari. Og‘riq sindromida hamshira yordami, bemorlarda gigiyenik muolajalar o‘tkazish. Bemorning gemodinamik va umumiy holatini kuzatish va baholash. Kardiologik va pulmonologik kasalliklarda reabilitatsiyani asosiy tamoyillari. Oila a’zolariga uy sharoitida hayotiy muhim ko‘rsatkichlarni aniqlash, jismoniy reabilitatsiya jarayonini tashkil qilish, davolovchi jismoniy mashqlarni bajarish va nazorat qilish imkoniyatlari. Uy sharoitidagi reabilitatsiya xizmatlarining ahamiyati to‘g‘risida bemor va uning oila a’zolariga tushuntirish. Muloqot qilish ishlarini to‘g‘ri tashkil etish. Empatiya va ruhiy qo‘llab-quvvatlashni amalga oshirish. Uy sharoitida jismoniy reabilitatsiya jarayonini tashkil qilish, davolovchi jismoniy mashqlarni bajarish va nazorat qilish imkoniyatlari.
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	✓ Favqulotda vaziyatlarda va hayot uchun havfli holatlarda shoshilinch yordam ko‘rsatishni. ✓ bolalar bilan bog‘liq baxtsiz xodisalarni oldini olishni. ✓ qon to‘xtatish usullarini. ✓ aholi orasida tibbiy madaniyatni oshirish, sog‘lom turmush tarzini shakllantirishni. ✓ rasional ovqatlanish tamoyillarini. ✓ turli xil aholi guruhlari uchun ovqatlanish rasioniga doir tavsiyalarni. ✓ aholiga sog‘lom turmush tarzi va to‘g‘ri ovqatlanish bo‘yicha tavsiyalar berishni. ✓ ryeabilitatsiya tomoyillarini. ✓ palliativ yordamni. ✓ og‘ir bemorning holatini baholashni va yotoq yaralarini oldini olish va parvarishlashni.

	✓ onkologik kasalliklari mavjud bemorlarda hamshiralik parvarishi xususiyatlarini. ✓ og‘riq sindromida hamshira yordamini ko‘rsatishni ✓ byemorning gemodinamik va umumiy holatini kuzatish va baholashni. ✓ kardiologik va pulmonologik kasalliklarda reabilitatsiyani asosiy tamoyillarini. ✓ oila a’zolariga uy sharoitida hayotiy muhim ko‘rsatkichlarni aniqlash, jismoniy reabilitatsiya jarayonini tashkil qilish, davolovchi jismoniy mashqlarni bajarish va nazorat qilish imkoniyatlarini o‘rgatishni. ✓ muloqot qilish ishlarini to‘g‘ri tashkil etishni. ✓ empatiya va ruhiy qo‘llab-quvvatlashni amalga oshirishni.
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	✓ Favqulotda vaziyatlarda va hayot uchun havfli holatlarda shoshilinch yordam ko‘rsatishni. ✓ bolalar bilan bog‘liq baxtsiz xodisalarni oldini olishni. ✓ qon to‘xtatish usullarini. ✓ aholi orasida tibbiy madaniyatni oshirish, sog‘lom turmush tarzini shakllantirishni. ✓ rasional ovqatlanish tamoyillarini. ✓ aholiga sog‘lom turmush tarzi va to‘g‘ri ovqatlanish bo‘yicha tavsiyalar berishni. ✓ ryeabilitatsiya tomoyillarini. ✓ palliativ yordamni. ✓ og‘ir bemorning holatini baholashni va yotoq yaralarini oldini olish va parvarishlashni. ✓ onkologik kasalliklari mavjud bemorlarda hamshiralik parvarishi xususiyatlarini. ✓ og‘riq sindromida hamshira yordamini ko‘rsatishni ✓ byemorning gemodinamik va umumiy holatini kuzatish va baholashni. ✓ kardiologik va pulmonologik kasalliklarda reabilitatsiyani asosiy tamoyillarini. ✓ oila a’zolariga uy sharoitida hayotiy muhim ko‘rsatkichlarni aniqlash, jismoniy reabilitatsiya jarayonini tashkil qilish, davolovchi jismoniy mashqlarni bajarish va nazorat qilish imkoniyatlarini o‘rgatishni. ✓ muloqot qilish ishlarini to‘g‘ri tashkil etishni. ✓ empatiya va ruhiy qo‘llab-quvvatlashni amalga oshirishni.

Adabiyotlar:

1.“Birlamchi tizimda onalar va bolalar bilan ishlash bo‘yicha patronaj hamshiralar ishini tashkil etish” O‘quv qo‘llanma, Toshkent 2020 y.

2.“Onalar va bolalarda xavf omillarini aniqlash bo‘yicha yo‘riqnomalar va beriladigan tavsiyalar” Patronaj hamshiralar uchun cho‘ntak kitobchasi. Toshkent 2020 y.

3.Patronaj hamshiralari amaliyotida “Bolaning sog‘lom bo‘lish amaliyoti” modulini qo‘llash asoslari. O‘quv qo‘llanma. Toshkent, 2013

4.O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 18 dyekabrdagi “ Yuqumli bo‘lmagan kasalliklar profilaktikasi, sog‘lom turmush tarzini qo‘llab –quvvatlash va aholining jismoniy faolligi darajasini oshirish chora– tadbirlari to‘g‘risida ” gi PQ – 4063 sonli Qarori

5. M.B.Xodjaev, R.Z. Mamaniyozov «Terapiya fanidan ma’ruzalar matni» Samarqand 2012 yil

4. DASTURNI AMALGA OSHIRISHNING TASHKILIY-PEDAGOGIK

TA’MINOTI

O‘quv bazalari:

Respublika o‘rta tibbiyot va farmasevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazi, Respublikadagi birlamchi tibbiy sanitariya yordami muassasalari, oilaviy poliklinika, oilaviy shifokor punktlari.

Mashg‘ulotlarni o‘tkazish uchun zarur jixozlar ro‘yxati:

- ✓ o‘quv xonalari, stol va stullar, kompyuter, proektor, kolonkalar, mulyaj va fantomlar,
- ✓ mulyajlar: akusherlik-ginekologiya mulyaji, ko‘krak suti bezi fantomi, rektal tekshiruv mulyaji, siydik pufagi kateterizatsiyasi mulyaji, ko‘z, quloq tekshirish mulyajlari, shinalar, qo‘l kesilgan jaroxatiga chok qo‘yish fantomi, o‘pka-yurak reanimatsiyasi va boshqalar;
- ✓ asbob-uskunalar: tonometr va fonendoskop, pikfloumetr, ingalyator, nevrologik bolg‘acha va boshqalar;
- ✓ doska, flipchart, markerlar;
- ✓ adabiyotlar: kitoblar, elektron resurslar, klinik protokollar, jadvallar, qo‘llanmalar, vaziyatli masalalar to‘plami, testlar to‘plami, OSKE nazorat savollari.

4. ATTESTATSIYA

- ✓ Oraliq attestatsiya (Modul bo‘yicha testlar, vaziyatli masalalar, kasbiy kompyetensiya – malaka maxorati sinovi).
- ✓ Yakuniy attestatsiya (Kurs bo‘yicha testlar, vaziyatli masalalar, kasbiy kompetensiya – malaka maxorati sinovi).